Europos Sąjungos
oficialusis leidinys

LT
C serija

C/2025/103

2025 1 10

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė

Papildomų svarstymų dėl 2024 m. euro zonos ekonominės politikos

(nuomonė savo iniciatyva)

(C/2025/103)

Pranešėjas: **Petru Sorin DANDEA**

Plenarinės asamblėjos sprendimas	2024 3 21
Teisinis pagrindas	Darbo tvarkos taisyklių 52 straipsnio 2 dalis
Atsakingas skyrius	Ekonominės ir pinigų sąjungos, ekonominės ir socialinės sanglaudos skyrius
Priimta skyriuje	2024 10 11
Priimta plenarinėje sesijoje	2024 10 23
Plenarinė sesija Nr.	591
Balsavimo rezultatai (už / prieš / susilaikė)	246 / 1 / 6

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1. EESRK mano, kad, siekiant užtikrinti aukštynkryptę konvergenciją, stabilumą ir atsparumą, labai svarbu stiprinti euro zonos valstybių narių fiskalinį koordinavimą. Tai galėtų apimti glaudesnį nacionalinės biudžeto politikos koordinavimą, taip pat diskusijas dėl galimybės taikyti bendras fiskalines priemones. Šiuo požiūriu EESRK mano, kad priemonė „NextGenerationEU“ įrodė savo svarbą, ir rekomenduoja panašias priemones įtraukti į būsimą DFP. Be to, EESRK primygtinai ragina tiek nacionaliniu, tiek ES lygmenimis sprendžiant fiskalinius klausimus atsižvelgti į tvarumą ir sukurti fiskalinio manevravimo galimybes būsimiems sukrėtimams.

1.2. EESRK ragina imtis kolektyvinių veiksmų, siekiant nuspręsti, kaip baigti kurti finansinę sąjungą. Dėl nedidelio ES kapitalo rinkų masto ir susiskaidymo investuotojai migruoja į kitas pasaulines rinkas, ypač į Jungtinių Amerikos Valstijų rinką. Šiomis aplinkybėmis EESRK mano, kad kapitalo rinkų sąjungos kūrimas turi būti laikomas prioritetu. Bus labai svarbu užtikrinti finansų rinkos stabilumą ir visapusišką vartotojų apsaugą.

1.3. Dabartinis bankininkystės reguliavimas ir praktikos skirtumai valstybėse narėse lemia finansinį susiskaidymą ir užkerta kelią veiksmingam finansinių išteklių sutelkimui, ypač kai tai susiję su svarbių infrastruktūros projektų finansavimu Europos lygmeniu. Todėl bankų sąjungos sukūrimas turi būti naujosios Europos Komisijos kadencijos prioritetas.

1.4. EESRK mano, kad reikėtų parengti priemonių planą tikrai konvergencijai paspartinti, o sanglaudos politikai ir toliau turėtų būti skiriama daug dėmesio daugiametėje finansinėje programoje.

1.5. EESRK manymu, ES privalo kuo labiau išnaudoti bendrosios rinkos suteikiamą konkurencinį pranašumą. EESRK pritaria Europos Komisijos iniciatyvai ataskaitų teikimo reikalavimus sumažinti 25 proc., nes šie reikalavimai yra viena iš pagrindinių tvaraus ekonomikos augimo kliūčių. Biurokratijos mažinimas ir administracinių procedūrų supaprastinimas paskatintų Europos verslo sektorių ir padidintų jo veiksmingumą bei efektyvumą. Tačiau tai neturi būti daroma socialinių ir aplinkos apsaugos standartų, darbuotojų ir vartotojų teisių sąskaita.

1.6. Vienas didžiausių euro zonos trūkumų – nėra patikimo sprendimų priėmimo proceso. EESRK mano, kad sprendimų priėmimo srityje reikia skubiai nustatyti naują požiūrį.

1.7. Tęsiant priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo procesą, ES privalo baigti kurti bendrąją elektros energijos rinką. Tam būtina sąlyga – sukurti visiškai tarpusavyje sujungtą tinklą Europos lygmeniu. Tai taip pat padės mažinti energijos kainas, kovoti su infliacija, o ES įmonėms padidinti savo konkurencingumą.

1.8. EESRK mano, kad 2024 m. išsamioje euro zonos politikos darbotvarkėje trumpalaikius poreikius, pavyzdžiui, ekonomikos atsigavimą, reikėtų suderinti su ilgalaikiais prioritetais: investicijomis, tvarumu, inovacijomis ir socialine įtrauktimi.

2. **Bendrosios pastabos**

2.1. Nepaisant itin sudėtingų pasaulinių aplinkybių, kai prie ES sienų vyksta du kariniai konfliktai ir auga geopolitinė įtampa, 2024 m. pirmąjį ketvirtį ES ekonomika rodė ypatingą atsparumą ir netgi buvo matomi atsigavimo ženklai.

2.2. Neseniai Europos Komisijos pateiktoje pavasario ekonominėje prognozėje ([1]) apskaičiuota, kad 2024 m. ES BVP augimas bus 1 proc., o euro zonos – 0,8 proc., t. y. gerokai mažesnis už išsivysčiusių šalių vidurkį.

2.3. Prognozuojama, kad infliacijos lygis ES 2024 m. bus 2,7, o 2025 m. – 2,2; euro zonoje infliacijos lygis 2024 m. sieks 2,5, o 2025 m. – 2,1. Tačiau prognozuojama, kad grynoji infliacija nustatytą tikslą pasieks iki 2025 m. vidurio.

2.4. 2023 m. sukūrus 2 mln. naujų darbo vietų, ES užimtumo lygis pasiekė rekordinį 75,5 proc. rodiklį, o nedarbas išliko rekordiškai žemas – 6 proc. Tačiau tarp ES valstybių narių esama didelių nedarbo skirtumų. Nepaisant to, kad 2023 m. realusis darbo užmokestis padidėjo 5,6 proc., jis vis dar nesiekia 2021 m. lygio. Iš Europos pavasario ekonominės prognozės matyti, kad po 2025 m. vidurio tikėtina, jog realusis darbo užmokestis vėl sieks 2021 m. lygį.

2.5. Nors yra tokių naujo ES ekonomikos augimo ženklų, pastaraisiais mėnesiais rizika pasauliniu lygmeniu padidėjo. Didžiausi uždaviniai veikiausiai yra dabartinis pasaulio susiskaidymo procesas, įskaitant pasaulinės prekybos protekcionistinių priemonių (tarifų) priėmimą, ir dideli svyravimai energijos rinkose. Dėl nuolatinės infliacijos Jungtinėse Valstijose bus vėluojama mažinti palūkanų normas, todėl Europos Centrinis Bankas dels mažinti palūkanų normas. Deja, dėl šių dviejų neigiamų veiksnių sulėtės investicijų atnaujinimas, nors jos kaip niekad būtinos mūsų konkurencingumo ir gynybos pastangoms ir, žinoma, dvejopai klimato ir skaitmeninei pertvarkai finansuoti. Be to, viešieji ištekliai bus riboti dėl padidėjusių išlaidų klimato kaitos srityje, gynybai, pertvarkos procesui ir skolinimosi išlaidoms, taip pat dėl senėjančios visuomenės išlaidų.

3. **Bendrosios ir konkrečios pastabos**

3.1. EESRK atkreipia dėmesį į valstybių narių susitarimą dėl Stabilumo ir augimo pakto reformos. Naujosiomis taisyklėmis užtikrinama ne tik didesnė nacionalinė atsakomybė, bet ir palankesnės biudžeto deficito apskaičiavimo taisyklės, atsižvelgiant į bendro finansavimo programas, finansuojamas Europos lėšomis. Tačiau EESRK mano, kad fiskalinės taisyklės gali būti taikomos griežtai ir turėti įtakos valstybių narių gebėjimui taikyti fiskalinę politiką ekonominiam nuosmukiui įveikti ir investicijoms skatinti. Negalima atmesti net ir naujo griežtos taupymo politikos etapo galimybės. Kadangi euro zonoje nėra centralizuotos fiskalinės valdžios, sudėtingomis ir įtemptomis geopolitinėmis aplinkybėmis reikia imtis tolesnių veiksmų, kad fiskalinė politika būtų labiau koordinuota. Siekiant užtikrinti aukštynkryptę konvergenciją, stabilumą ir atsparumą, labai svarbu stiprinti euro zonos valstybių narių fiskalinį koordinavimą. Tai galėtų apimti glaudesnį nacionalinės biudžeto politikos koordinavimą, taip pat diskusijas dėl galimybės taikyti bendras fiskalines priemones. Šiuo požiūriu EESRK mano, kad priemonė „NextGenerationEU“ įrodė savo svarbą, ir rekomenduoja panašias priemones įtraukti į būsimą DFP. Be to, EESRK pasisako už subalansuotą fiskalinį konsolidavimą, užtikrinant, kad labiausiai pažeidžiami asmenys ir mažas bei vidutines pajamas gaunantys asmenys nepatirtų naštos. Išlaidų švietimui, socialinei apsaugai ir sveikatai mažinimas yra rimta problema tūkstančiams žmonių ir kenkia konkurencingumui, ekonomikos augimui ir politiniam stabilumui.

([1]) „2024 m. pavasario ekonominė prognozė: laipsniška plėtra tvyrant didelei geopolitinei įtampai“ (angl. *Spring 2024 Economic Forecast: A gradual expansion amid high geopolitical risks*), Europos Komisija, 2024 m. gegužės 15 d.

3.2. Suvokdamas birželio mėn. Europos Parlamento rinkimų svarbą, EESRK mano, kad sąžiningas žaliasis kursas ir skaitmenizacija turėtų išlikti pagrindinėmis ilgalaikėmis ES politikos kryptimis. Deja, abiem šioms politikos kryptims skiriamas nepakankamas finansavimas, o Europos Centrinis Bankas apskaičiavo, kad papildomo metinio finansavimo poreikis siekia daugiau kaip 740 mlrd. EUR. Dėl nedidelio ES kapitalo rinkų masto ir susiskaidymo investuotojai migruoja į kitas pasaulines rinkas, ypač į Jungtinių Amerikos Valstijų rinką. Šiomis aplinkybėmis EESRK mano, kad kapitalo rinkų sąjungos sukūrimas yra prioritetas, ir pakartoja savo nuomonėje dėl 2024 m. euro zonos ekonominės politikos pateiktą rekomendaciją ([2]). Tačiau bet koks kapitalo rinkų sąjungos stiprinimas neturi būti vykdomas finansų rinkos stabilumo sąskaita. EESRK primena pasiūlymus, kuriuos jis pateikė savo nuomonėje „Kapitalo rinkų sąjunga žmonėms ir įmonėms. Naujas veiksmų planas“ ([3]).

3.3. Nors padaryta pažanga kuriant bankų sąjungą, ji vis dar nebaigta kurti. Dėl to, kad nėra visiškai įgyvendintos bendros indėlių draudimo sistemos ir tvirtos bankų pertvarkymo sistemos, gali kilti finansinis nestabilumas. Dėl esamų reguliavimo ir praktikos skirtumų valstybėse narėse atsiranda finansinis susiskaidymas ir užkertamas kelias veiksmingam finansinių išteklių sutelkimui, ypač kai tai susiję su svarbių infrastruktūros projektų finansavimu Europos lygmeniu. Vienas iš pavyzdžių – Amerikos bendrovių siūloma debesijos paslauga, kuria naudojasi visi Europos sisteminės svarbos bankai, nes Europoje nėra šios paslaugos atitikmens. Todėl bankų sąjungos sukūrimas turi būti naujosios Europos Komisijos kadencijos prioritetas.

3.4. Praėjus daugiau kaip dviem dešimtmečiams po euro įvedimo, euro zonos ekonominės veiklos rezultatai pagrindinėse zonose (pvz., Vokietijos, Nyderlandų) ir periferiniuose regionuose (pvz., Graikijos, Ispanijos, Italijos) išlieka labai skirtingi. Dėl šių skirtumų žmonėms gali tekti didelė našta, kilti įtampa ir gali būti apribotas vieningos pinigų politikos veiksmingumas. EESRK mano, kad reikėtų parengti priemonių planą tikrai konvergencijai paspartinti. Sanglaudos politikai ir toliau turėtų būti skiriama daug dėmesio daugiametėje finansinėje programoje. Ji galėtų apimti lankstesnę Europos Komisijos politiką, susijusią su susijungimais arba įsigijimais, dėl kurių būtų galima sukurti stipresnes Europos korporacijas, turinčias plėtros, mokslinių tyrimų ir inovacijų pajėgumus, kad joms būtų sudarytos tokios pat sąlygos kaip ir kitoms pasauliniu mastu veikiančioms korporacijoms.

3.5. Daugelis euro zonos šalių susiduria su sunkumais, todėl būtinos struktūrinės reformos siekiant socialiniu ir aplinkos požiūriu tvariai didinti investicijas, konkurencingumą ir našumą. Sudėtingomis pasaulinėmis aplinkybėmis ES privalo kuo labiau išnaudoti bendrosios rinkos suteikiamą konkurencinį pranašumą. EESRK remia Europos Komisijos iniciatyvą 25 proc. sumažinti ataskaitų teikimo reikalavimus. Biurokratijos mažinimas ir administracinių procedūrų supaprastinimas paskatintų Europos verslo sektorių ir padidintų jo veiksmingumą bei efektyvumą. Tačiau tai neturi būti daroma socialinių ir aplinkos apsaugos standartų, darbuotojų ir vartotojų teisių sąskaita.

3.6. Vienas didžiausių euro zonos trūkumų – nėra patikimo sprendimų priėmimo proceso. Daugeliu atvejų dėl konsensuso principo šis procesas buvo lėtas ir sudėtingas. Politiniai nesutarimai ir skirtingi nacionaliniai interesai kenkia euro zonos politikos nuoseklumui ir veiksmingumui. EESRK mano, kad sprendimų priėmimo srityje reikia skubiai nustatyti naują požiūrį. Pirmenybė turėtų būti teikiama demokratinėms institucijoms, pagrindinėms teisėms ir veiksmingesniam pilietinės visuomenės organizacijų įtraukimui į sprendimų priėmimo procesą.

3.7. Siekiant platesnio masto kovos su klimato kaita, euro zonos politikoje pirmenybė galėtų būti teikiama investicijoms į tvarią infrastruktūrą, paramai žaliajai ir mažo anglies dioksido kiekio pramonei ir visos ekonominės veiklos, įskaitant paslaugas, finansavimą ir nekilnojamąjį turtą, pertvarkai bei anglies dioksido apmokestinimo mechanizmų įgyvendinimui. Be to, klimato aspektų integravimas į pinigų politikos sistemas padėtų suderinti finansinius srautus su klimato srities tikslais. Tęsdama priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo procesą, ES privalo baigti kurti bendrąją elektros energijos rinką. Tam būtina sąlyga – sukurti visiškai tarpusavyje sujungtą tinklą Europos lygmeniu.

([2]) Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Rekomendacijos dėl Tarybos rekomendacijos dėl euro zonos ekonominės politikos (COM(2023) 903 final) (OL C, C/2024/2104, 2024 3 26, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2104/oj).

([3]) Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Kapitalo rinkų sąjunga žmonėms ir įmonėms. Naujas veiksmų planas“ (COM(2020) 590 final) (OJ C 155, 2021 4 30, p. 20).

3.8. Sudėtingomis ir įtemptomis geopolitinėmis aplinkybėmis euro zona turėtų aktyviai dalyvauti pasauliniame bendradarbiavime ir diplomatijoje. Tai apima daugiašališkumo propagavimą, laisvos ir sąžiningos prekybos skatinimą ir pasaulinių pastangų spręsti tokius neatidėliotinus klausimus, kaip visuomenės sveikata, klimato kaita ir grėsmės saugumui, rėmimą.

3.9. 2024 m. išsamioje euro zonos politikos darbotvarkėje reikėtų suderinti trumpalaikius poreikius, pavyzdžiui, ekonomikos atsigavimą, su ilgalaikiais prioritetais: tvarumu, investicijomis, našumu, finansiniu stabilumu, inovacijomis ir socialine įtrauktimi. Euro zonos valstybių narių bendradarbiavimas ir veiksmingi valdymo mechanizmai tiek nacionaliniu, tiek Europos lygmeniu bus labai svarbūs siekiant sėkmingai įgyvendinti tokią politiką.

Briuselis, 2024 m. spalio 23 d.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Oliver RÖPKE